

- közérdekű kereset -

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.452/2007/3.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Szegedi Ítéltábla a **Csongrád Megyei Főügyészség** 6720 Szeged, Széchenyi tér 4. szám alatti székhelyű felperesnek - a Rehákné Dr. Boros Ildikó ügyvéd (6726 Szeged, Fürj u. 92/B) által képviselt **LOMBARD Finanszírozási Zrt.** 6720 Szeged, Somogyi B. u. 19. szám alatti székhelyű alperes ellen általános szerződési feltételek megtámadása iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2007. június 6. napján kelt 22.P.21.792/2006/20. számú ítéletével szemben a felperes és az alperes részéről 21. és 22. sorszám alatt előterjesztett fellebbezések folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** és a Lombard Finanszírozási Zrt. alperes HIT/2005.06.01. Üzletszabályzatának I/26. és V/7. pontjai érvénytelenségének megállapítására irányuló rendelkezést mellőzi.

Megállapítja, hogy - az elsőfokú ítéletben foglaltakon felül - érvénytelen az alperes HIT/2005.06.01. Üzletszabályzatának

- VIII/1/m. pontja;

- a IV/13. pontból az a kitétel, hogy: „- beleértve azt az esetet is, ha a kölcsönbevevőnek több szerződése is van párhuzamosan a hitelezővel” -, továbbá: „- beleértve az egyes szerződésekre történő elszámolás sorrendjét is -”;

- a IX/3/a. pont azon rendelkezése, mely szerint a kölcsönbevevő szerződésszegése miatti felmondás esetén a felmondás hatályba lépésének napján egy összegben esedékessé válik a felmondás napján fennálló lejárt késedelmi kamattartozás is;

- valamint a IX/4/a. pont azon rendelkezése, mely szerint a kölcsönszerződés megszűnik az azt megelőző napon, amelyen a kölcsönbevevő elleni csőd vagy felszámolási eljárás iránt benyújtott kérelmet a bíróság érkeztette, továbbá ennek következtében a megszűnés napján egy összegben esedékessé válik a kölcsönbevevő lejárt késedelmi kamattartozása is.

Az érvénytelenség nem érinti a 2006. március 1. napja előtt megkötött azon kölcsönszerződéseket, amelyeket 2006. október 3. napjáig már teljesítettek.

Kötelezi az alperest, hogy 30 napon belül saját költségén (fizetett hirdetésként) tegye közzé egy alkalommal a Délmagyarország című napilapban a jogerős ítélet melléklete

szerinti „Közlemény” teljes szövegét. Kötelezi továbbá az alperest, hogy saját internetes honlapján 30 napon belül tegye közzé a Szegedi Ítéltábla jogerős,

- 2 -

másodfokú ítéletének teljes szövegét az indokolással együtt. A saját honlapon való közzétételi kötelezettség mindaddig fennáll, amíg az alperes a tisztességtelen, érvénytelen kikötések nélkül Üzletszabályzatát közzé nem teszi.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 24.000,- (Huszonnégyezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket, további 24.000,- (Huszonnégyezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

A peres felek másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

„K Ö Z L E M É N Y”

A Szegedi Ítéltábla 2008. január hó 18. napján meghozott Pf.I.20.452/2007/3. számú jogerős ítéletével megállapította, hogy a LOMBARD Finanszírozási Zrt. gépkocsi vásárláshoz nyújtott kölcsönszerződésekre vonatkozó HIT/2005.06.01. Üzletszabályzatába foglalt alábbi kikötések tisztességtelenek, ezért a kikötések alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek:

IV/2.: Amennyiben a közölt adatok az egyedi kölcsönszerződésben foglaltaktól eltérnek, úgy a felek az értesítésben közölt feltételeket tekintik irányadónak, függetlenül attól, hogy a kölcsönbevevő az egyedi kölcsönszerződés szerint fizetést teljesített.

IV/7.: Amennyiben az elsődleges biztosíték opció, és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy a kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap.

IV/13.: Amennyiben a kölcsönbevevő által befizetett, a hitelező számláján jóváírt összeg nem fedezi a hitelezővel szemben fennálló teljes lejárt tartozás összegét - beleértve azt az esetet is, ha a kölcsönbevevőnek több szerződése is van párhuzamosan a hitelezővel - úgy az elszámolás sorrendjét - beleértve az egyes szerződésekre történő elszámolás sorrendjét is - a hitelező jogosult meghatározni.

V/5.: A kölcsönbevevő a hitelező felhívására köteles megfizetni azon megnövekedett költségeket, amelyek bármely jogszabály hatályba lépésével vagy módosulásával, illetve annak bírói vagy közigazgatási értelmezésében vagy alkalmazásában bekövetkezett változásokkal kapcsolatban merülnek fel.

VI/11.: A kölcsönbevevő tudomásul veszi, hogy amennyiben a gépjárművet - mint az opció tárgyát - nem adja át a hitelezőnek vagy a hitelező képviselőjének, hanem azzal továbbra

is sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el, és ellene a hitelező büntetőeljárást kezdeményez a Btk. 317. §-a alapján. A büntetőeljárás megindítása

- 3 -

Pf.I.20.452/2007/3.szám

mellett a hitelező megindítja a szükséges polgári eljárást is, továbbá a gépjárművet a forgalomból kivonatja, amely eljárások költségei szintén a kölcsönbevevőt terhelik.

VII/1.: A kölcsönbevevő a gépjármű-felelősségbiztosítás alapján fizetendő kártérítést a hitelezőre engedményezi.

VIII/1/m. pont: Ha a kölcsönbevevőnek több szerződése is van párhuzamosan a hitelezővel vagy annak érdekeltségi körébe tartozó társasággal, és bármely szerződés szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesíti, akkor a hitelezőnek joga van a kölcsönbevevő többi szerződését is felmondani, és a felmondott szerződésekkel kapcsolatban beszámítási jogot gyakorolni.

IX/3/a.: A kölcsönbevevő szerződésszegése miatti felmondás esetén a felmondás hatályba lépésének napján egy összegben esedékessé válik a felmondás napján fennálló lejárt késedelmi kamattartozás is.

IX/4/a.: A kölcsönszerződés megszűnik az azt megelőző napon, amelyen a kölcsönbevevő elleni csőd- vagy felszámolási eljárás iránt benyújtott kérelmet a bíróság érkeztette, továbbá ennek következtében a megszűnés napján egy összegben esedékessé válik a kölcsönbevevő lejárt késedelmi kamattartozása is.

XII/1.: A hitelező jogosult az Üzletszabályzat módosítására. Az Üzletszabályzat módosítását annak hatályba lépése előtt legalább 15 nappal korábban ajánlott levélben megküldi a kölcsönbevevőnek. Amennyiben a kölcsönbevevő a fenti határidőn belül írásban nem nyilatkozik, az Üzletszabályzat módosítását a hitelező a kölcsönbevevő által elfogadottnak tekintheti. Az Üzletszabályzat módosítása a hatályba lépésétől kezdve vonatkozik a még le nem járt kölcsönszerződésekre.

XIII/1.: A kölcsönbevevő köteles a gazdálkodására (vagyon helyzetére, likviditására, adósságának mértékére, lejáratára, követelésállományára, stb.) vagy szervezetében bekövetkező változásaira vonatkozó adatokról, tényekről azok bekövetkeztétől számított 5 napon belül a hitelezőt írásban tájékoztatni.

Érvénytelen az alperes által használt adásvételi szerződés blanketta 4. pontjának azon rendelkezése, amely szerint az adásvételi szerződés hatályba lépésének időpontja az azt megelőző nap, amikor a kölcsönbevevővel szemben olyan jogerős bírósági vagy egyéb határozatot hoznak, vagy okirati végrehajtási záradékkal látnak el, amely alapján ellene végrehajtás kezdeményezhető, illetve az azt megelőző nap, hogy a jogszabály által erre feljogosított szervek a kölcsönbevevő ellen közvetlen végrehajtást indítanak, vagy - gazdálkodó szervezetek esetén - az azt megelőző nap, amikor a kölcsönbevevő elleni csőd- vagy felszámolási eljárás iránt benyújtott kérelmet a bíróság érkeztette.

Kötelezte a bíróság a LOMBARD Finanszírozási Zrt-t, hogy saját internetes honlapján a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.452/2007/3. számú jogerős másodfokú ítéletét teljes terjedelmében, az indokolással együtt tegye közzé mindaddig, amíg a tisztességtelen, érvénytelen kikötések nélkül Üzletszabályzatát közzé nem teszi.,,

INDOKOLÁS:

Az alperes pénzügyi vállalkozás, tevékenységi körébe tartozik a hitelnyújtás. A gépjármű hitelezési tevékenysége során 2005. június 1. napjától a HIT/2005. 06.01. számú Üzletszabályzatot alkalmazza. Az egyedi kölcsönszerződés létrejöttkor az adóssal biztosítéki célú, feltételtől függő adásvételi szerződést is köt.

A felperes keresetében az Üzletszabályzat, valamint az adásvételi szerződés tételesen megjelölt feltételeinek érvénytelenségét kérte megállapítani. Arra hivatkozott, hogy az alperes által alkalmazott általános szerződési feltételek kifogásolt kikötései tisztességtelennek minősülnek. Az érvénytelenség megállapítását az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal indítványozta és kérte az alperes arra történő kötelezését, hogy az érvénytelenséget megállapító közleményt saját költségén a Magyar Nemzet, a Népszabadság, a Világgazdaság és a Délmagyarország című napilapokban, továbbá saját internetes honlapján tegye közzé. Az általános szerződési feltételek tisztességtelenségével kapcsolatban a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.), a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (Fgytv.), a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Atv.), a felszámolási eljárást is szabályozó 1991. évi IL. törvény (Cstv.) egyes rendelkezései, valamint a Ptk. 209. § megsértésére hivatkozott.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az Üzletszabályzatban szereplő feltételek álláspontja szerint megfelelnek a jogszabályoknak, a támadott kikötések nem tekinthetők tisztességtelennek, amit igazol az a tény is, hogy az Üzletszabályzat alkalmazását a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) engedélyezte. Részletesen kifejtette, hogy az egyes támadott általános szerződési feltételek miért nem tisztességtelenek, azok az irányadó jogszabályoknak, mindkét fél érdekeinek megfelelnek.

Az elsőfokú bíróság ítéletével - az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal - az ítélet jogerőre emelkedéséig még nem teljesített szerződések tekintetében megállapította, hogy az alperes HIT/2005.06.01. számú Üzletszabályzatának I/26., IV/2., IV/7., IV/13., V/5., V/7., VI/11., VII/1., IX/4/a., XII/1., végül a XIII/1. pont általános szerződési feltételei, továbbá az alperes által előre megszövegezett és alkalmazott feltételtől függő adásvételi szerződés 4. pontjának rendelkezése érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül saját költségén tegye közzé az ítélet mellékletének teljes szövegét a Magyar Nemzet, a Népszabadság című országos, a Délmagyarország című helyi napilapban, valamint saját internetes honlapján. Az ezt meghaladó keresetet elutasította. Úgy foglalt állást, hogy a jogvita elbírálása során a Polgári Törvénykönyv 2006. évi III. törvénnyel módosított újabb szabályai még nem irányadók, a módosított törvényszöveg ugyanis csak a 2006. március 1. napja után kötött szerződésekre alkalmazható. Az egyes támadott feltételekkel

kapcsolatban részletesen kifejtette, hogy a rendelkező részben megjelölt általános szerződési

- 5 -

Pf.I.20.452/2007/3.szám

feltételeket miért tartotta érvénytelennek, az ezt meghaladó feltételek tekintetében pedig a kereset elutasítása milyen indokoknál fogva történt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben mindkét fél fellebbezéssel élt.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és az alperes által alkalmazott Üzletszabályzat I/28., II/2., IV/1., IV/14. pontok, a VIII. fejezet, a VIII/1/m., VIII/2., X/1., X/6. pontokba foglalt rendelkezések érvénytelenségének megállapítását is kérte. Fenntartotta azon kérelmét is, hogy a közzétételre a Világgazdaság című országos napilapban is kerüljön sor. Az alperes internetes honlapján történő közzététel időtartamának meghatározását oly módon kérte, hogy az mindaddig megtörténjen, amíg az Üzletszabályzat alapján megkötött szerződések teljesítése folyamatban van. Az érvénytelen kikötések felekre történő hatálytalanságának időpontjaként a keresetlevél benyújtásának időpontját kérte megjelölni.

Az alperes az ítélet részbeni megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását kérte. Valamennyi támadott és érvénytelennek nyilvánított általános szerződési feltétel kapcsán fenntartotta az elsőfokú eljárás során kifejtett jogi indokokat.

A felperes és az alperes fellebbezése **részben alapos**.

I. A felek jogi álláspontja - a támadott kikötések mögött - alapvető, általános kérdésekben is eltérő volt.

1.) A szerződési feltételek tisztességtelenségével kapcsolatos Ptk. rendelkezéseket a 2006. évi III. törvény módosította, az újabb rendelkezéseket a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre rendelte alkalmazni. Az alperes Üzletszabályzata ugyan 2005. évben kelt, annak kikötéseit azonban a szerződéskötések során azóta folyamatosan alkalmazza. Erre figyelemmel a 2006. évi III. törvény hatálybalépését meghatározó 16. § (2) bekezdését az ítélőtábla úgy értelmezi, ha az Üzletszabályzat alapján létrejött szerződést 2006. március 1. napja előtt megkötötték, úgy arra a módosítás előtti Ptk. rendelkezések irányadók, ha azonban a szerződéskötés 2006. március 1. után történt, már a módosított rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha az Üzletszabályzat korábban - a módosítás előtt - készült. A felperes közérdekű keresete a 2006. március 1. után kötött olyan szerződésekre is kiterjed, melyek esetében a támadott Üzletszabályzatot az egyedi szerződések részévé tették, ezért a perbeli esetben - az elsőfokú indokolásban kifejtettekkel szemben - a módosított Ptk. anyagi jogi rendelkezései irányadók. Az eljárásjogi szabályokat illetően pedig a törvény 16. § (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a Ptké. II. 5. §-át módosító szabályokat (10. § (2) bekezdés, 11. §) a törvény „hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni”.

2.) A Ptk. rendelkezései értelmében közérdekű keresetet csak a fogyasztói szerződések részévé váló általános szerződési feltétel tekintetében lehet előterjeszteni (Ptk. 209/B § (1) bekezdés). A fogyasztó és a fogyasztói szerződés fogalmát a Ptk. 685. § d) és e) pontjai

definiálják. E meghatározásokból az következik, hogy a fogyasztói szerződés alanya nem csak természetes személy

- 6 -

lehet, mivel a közvetlen gazdasági vagy szakmai tevékenysége körén kívül eső célból bármely jogalany - így jogi személy, gazdálkodó szervezet is - köthet szerződést.

3.) A Ptk. 205/A § (1) bekezdése szerint általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyalnak meg. Az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg (Ptk. 205/A § (3) bekezdés). A Hpt. 207. § előírja, hogy a pénzügyi intézmény köteles a részére engedélyezett és általa rendszeresen végzett tevékenységre vonatkozó általános szerződési feltételeit üzletszabályzatba foglalni.

Nem helytálló az alperes Hpt. 207. §-ban foglaltakkal kapcsolatos szűkítő, korlátozó értelmezése, ebből ugyanis nem következik, hogy - pénzügyi intézmény esetén - kizárólag az Üzletszabályzatba foglalt kikötések minősülnek általános szerződési feltételnek. Ez az értelmezés arra a nem kívánt eredményre vezetne, hogy pénzügyi intézmény az Üzletszabályzatán kívül nem használhatja „blankettaszerződéseket”. Helyesen a Ptk. 205/A § (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően az Üzletszabályzat mellett általános szerződési feltételnek minősül az alperes által készített és közzétett Hirdetmény, valamint minden olyan blankettaszerződés (kölcsönszerződés, a kapcsolódó biztosítéki adásvétel, opció, stb.) is, amelyet több személlyel való szerződéskötés érdekében előre elkészítettek.

4.) Az alperes pénzügyi tevékenysége során - gépkocsi vásárláshoz - fogyasztási kölcsönt nyújt (Hpt. 2. számú melléklet III/5. pont), melyre nézve a Hpt. külön (kógens) szabályokat tartalmaz (212. §-214/C §). Az Fgytv. a fogyasztási kölcsönt külön is szabályozza, de kiemeli, hogy ezek a rendelkezések csak a Hpt. hatálya alá nem tartozó kölcsönre irányadók (2. § d) pont). Ebből az következik, hogy az Fgytv. fogyasztási kölcsönre vonatkozó szabályait nem lehet alkalmazni akkor, ha a fogyasztási célú kölcsön a Hpt. hatálya alá esik. Másfelől azonban a fogyasztási kölcsönre is irányadók a fogyasztókat védő további szabályok, ezek között az Fgytv.

más kógens rendelkezései, a Ptk. 209. § (3) bekezdésének felhatalmazása folytán pedig az ún. szürke és fekete listás kikötéseket felsoroló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) előírásai.

5.) A Ptk. 209. § (1) bekezdés generálklauzulaként fogalmazza meg, hogy tisztességtelen szerződési feltételnek az minősül, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. A Ptk. szerződési jogi szabályai azt veszik alapul, hogy a szerződés megkötése „alku” folyamatában történik, ami a kölcsönös érdekek kiegyenlítését biztosítja. A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek (Ptk. 200. § (1) bekezdés). A diszpozitív szabályokat azonban a jogalkotó a tipikus esetekre, az egyensúlyt teremtő „szerződési igazságosság” elvei alapján alkotta meg, ezért a diszpozitivitás nem járhat azzal a következménnyel, hogy bármelyik jogalany széles körben módosítsa a jogok, kötelezettségek és kockázatok törvényben szabályozott elosztását. A jóhiszeműség és tisztesség

Pf.I.20.452/2007/3.szám

objektív kötelmi jogi kategória, az általánosan elfogadott etikai követelményrendszert juttatja kifejezésre a szerződési feltételek Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt szempontok alapján történő értékelése során (BDT 2007/3/39. sz. jogeset).

6.) A felperes több feltétel kapcsán arra hivatkozott, hogy azok jogszabályba is ütköznek. A perbeli esetben azonban nem annak volt meghatározó jelentősége, hogy valamely támadott kikötés jogszabályba ütközött-e, mivel a feltétel tisztességtelensége enélkül is megállapítható lehet. Ha az általános szerződési feltétel kógens jogszabályt sért, a kikötés megtámadás nélkül is semmis. A bírói gyakorlat ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az egyébként jogszabályba ütköző (semmis) feltétel érvénytelenségét a közérdekű kereset külön is támadja, és annak érvénytelenségét a bíróság ítéletében mindenkire kiterjedő hatállyal megállapítsa (Legfelsőbb Bíróság 1/1983. számú GKT-PKT állásfoglalás).

7.) A kikötés tisztességtelensége nem attól függ, hogy a feltétel kidolgozója utóbb milyen gyakorlatot követ, alkalmazza-e ténylegesen a kikötést. Jelentősége annak van, fennáll-e az elvi lehetősége, hogy a feltétel - bármikor - a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozza. Ugyanezen okból nincs jelentősége annak sem, hogy a kikötés megfogalmazásakor mi volt a pénzintézet szándéka. Az általános szerződési feltételek értelmezése során is a nyilatkozási elv (Ptk. 207. § (1) bekezdés) az irányadó, vagyis a kikötést - kidolgozója akaratától függetlenül - a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint miként kell érteni.

8.) Helyesen utalt a felperes arra, hogy az alperes által alkalmazott kikötéseket a Ptk. 209. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően összefüggéseikben, struktúrájukban kell szemlélni. A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. Ebben az összefüggésben kiemelt jelentősége van, hogy a hitelező és az adós között magánjogi kapcsolat jön létre, a szerződésekben a jogok és kötelezettségek meghatározása során a felek mellérendeltsége és egyenjogúsága elvének kell érvényesülnie. A pénzügyi intézmény gazdasági erőpozíciója ellenére jogi értelemben nincs fölérendelve a kölcsönbevevőknek, éppen ezért nem oktrojálhat rájuk számukra indokolatlan hátrányos feltételeket. A hitelező pénzintézet nem hatóság, az adós pedig nem „ügyfél”, ezért nem elfogadható az olyan megszővegezés sem, amely az ilyen szemléletet jeleníti meg, és ebből eredően a jogok és kötelezettségek meghatározása során az adós hátrányára indokolatlan egyensúlytalanságot eredményez, illetve erre vezethet.

II. Az egyes támadott szerződési feltételek, jogi indokok a következők:

1.) I/26. pont: „A hitelező szerződéses partnerét megbízhatja, hogy a hitelező nevében és képviselőjében - kizárólag az írásbeli engedély alapján - egyedi hitelszerződést és az ahhoz kapcsolódóan létrejövő, így különösen a biztosítékra vonatkozó szerződéseket megkösse. A hitelező a megbízottat kizárólag az „engedéllyel” egyező tartalmú egyedi hitelszerződés megkötésére hatalmazza fel. Ha az engedély és a megbízott által kötött egyedi hitelszerződés nem egyező, úgy a

hitelező engedélyében foglaltakat kell irányadónak tekinteni. Amennyiben a kölcsönszerződés megbízott útján jön létre, úgy a kölcsönbevevő köteles meggyőződni a hitelező által a megbízott részére kiadott engedély tartalmáról. E kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit a kölcsönbevevő viseli."

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a közreműködő magatartásáért az alperes tartozik helytállással (Ptk. 315. §), ezt a felelősségét nem zárhatja ki. Az ezzel ellentétes kikötés a Korm. r. 1. § (1) bekezdés h) pontja szerint tisztességtelen.

Az alperes arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződés feltételeitől az ügynök nem térhet el, ezért indokolt, hogy a fogyasztó ellenőrizze, az egyedi kölcsönszerződés megegyezik-e az engedélyben szereplő adatokkal.

- Az ítéletábra az általános szerződési feltétel értékelése során a következőket vette alapul. A gépjármű értékesítésével foglalkozó gazdálkodó szervezet (kereskedő) egyben az alperes Hpt. 2. számú Mellékletének I/12/b. pontja szerinti ügynöke. A Ptk. 315. § a szerződésszegés közös szabályai között szerepel, a szerződésszegés a szerződés teljesítésének rendellenességeit jelenti. Ezzel szemben az ügynök tevékenysége nem a szerződés teljesítésének, hanem a szerződés megkötésének létszakához kapcsolódik, következésképpen „közreműködését” nem a felhívott törvényhely szerint kell megítélni. Tágabb értelemben ugyan a szerződéskötés során igénybe vett harmadik személy is „közreműködő”, ha azonban valaki - a hitelező - más személy útján köt szerződést, erre az esetre speciálisan a Ptk. ügyleti képviselőre vonatkozó szabályait kell alkalmazni (Ptk. 219. §). A képviselői szabályok között a Ptk. külön rendezi a képviselő „hibás” eljárásának jogkövetkezményeit: a Ptk. 221. § (1) bekezdés értelmében az álképviselő jognyilatkozata érvénytelen, az a megbízót nem köti (a képviselttel a szerződés nem jön létre), az álképviselő pedig köteles a harmadik személy kárát megtéríteni. A támadott kikötés helyes értelmezés szerint arra vonatkozik, hogy az alperes csak az ajánlata („engedély”) szerinti tartalommal kíván szerződést kötni az adóssal. Az ajánlattól eltérő tartalommal nem jöhet létre a szerződés, ezért a másik félnek gondosan tanulmányoznia kell az alperesi ajánlatot („engedélyt”). E feltétel Üzletszabályzatba foglalása indokolt és nem minősül tisztességtelennek.

Az I/26. pontba foglalt feltétel tekintetében az alperes fellebbezése megalapozottnak bizonyult.

2.) I/28. pont: „A kölcsön visszafizetésének biztosítására a folyósítás feltételeként a hitelező jogosult - az elsődleges biztosítékon felül - további fedezet nyújtására kötelezni a kölcsönbevevőt.”

Az elsőfokú bíróság elfogadta az alperes álláspontját, mely szerint a kölcsönszerződés létrejöttékor minden biztosítékot rögzítenek, ezért nem merül fel a szerződés későbbi egyoldalú módosítása.

A felperes arra hivatkozott, hogy az alperes alapos ok nélkül egyoldalúan módosíthatja a már megkötött kölcsönszerződést a fogyasztó hátrányára, ennél fogva ez a kikötés a Korm. r. 2. § d) pontja szerint tisztességtelen. E mellett a rendelkezés a Hpt. 213. § (1) bekezdés f) pontja szerint is érvénytelen, semmis, a megkötött kölcsönszerződés ugyanis nem tartalmazza a szükséges biztosítékok meghatározását.

- A felperes fellebbezésében felhozottak azt a kérdést vetették fel, értelmezhető-e a támadott feltétel olyanként, hogy ez alapján a hitelező a szerződéskötés után, a folyósítás előtt a szerződést - további biztosítékot követelve - egyoldalúan, kötelező

nyilatkozatával módosíthatja. A feltételt helyesen értelmezve, megalapozottan következtetett az elsőfokú bíróság arra, hogy a pénzügyi intézet csak a szerződéskötéskor követelheti a későbbi folyósítás feltételéül további - az Üzletszabályzatban nem nevesített - fedezetet. A kikötés nem tisztességtelen.

3.) II/2. pont: „Ha a szállító által kiállított számla szerinti vételár árfolyamváltozás vagy egyéb ok miatt az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott vételártól eltér, úgy, ha ez az összeg az egyedi kölcsönszerződésben szereplő vételárnál magasabb, akkor a kölcsönbevevő köteles az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott saját rész fizetési kötelezettségén felül a különbözetet a szállítónak megfizetni.”

Az elsőfokú ítélet szerint e kikötés csupán tájékoztatásnak minősül, a kölcsön összegét nem érinti.

A felperes érvelése szerint a rendelkezés egyoldalú szerződésmódosítási jogot enged az alperesnek, előre nem látható fizetési kötelezettséget róhat a fogyasztóra anélkül, hogy erre az esetre megilletné az elállás joga. Az egyedi kölcsönszerződés része a vételár és az önerő összege is, ezek változásából eredő következményekről a felek nem közösen állapodnak meg, hanem a szerződéses kikötéseket az alperes egyoldalúan, ún. „kiértékeléssel” megváltoztatja. A kikötés a Hpt. 214/A § (2) bekezdésében foglaltakkal is ellentétes.

- A gépjármű adásvétele során az adósnak nyilatkoznia kell, hogy a vételárat miként fizeti meg, a vételár összegéből mekkora részt kíván kölcsönből teljesíteni. A vételár idegen pénznemhez kötött meghatározása azzal jár, hogy az árfolyam változásának kockázatát - a kalkulálthoz képest magasabb vételár - a vevőnek kell viselnie. Ezt a kockázatot nem vállalja magára az eladó, de annak sincs elfogadható indoka, hogy az ebből fakadó következmények a kölcsönt nyújtó hitelezőt, vagyis az alperest terheljék. Nem tisztességtelen, ha a hitelező a magasabb vételárhoz további kölcsönt nem nyújt, hanem változatlanul csak az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott összegű kölcsönt folyósítja, ésszerű, hogy a megnövekedett vételár - „önerő” - összegét a vevő az eladó részére megfizeti.

Az ítélet az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a részben helyes indokai szerint hagyta helyben.

4.) IV/1. pont: „A hitelező jogosult az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott törlesztő részletet esedékességét egyoldalúan megváltoztatni, amennyiben a kölcsön folyósítása az első törlesztő részlet esedékességéig nem történik meg. Az első törlesztő részlet esedékessége ebben az esetben a kölcsön folyósítását követő 15 naptári nap.”

Az elsőfokú bíróság nem találta tisztességtelennek, hogy alapos okból, éppen a fogyasztó érdekében a felek a szerződést közös megegyezéssel módosíthatják.

A felperes véleménye szerint a támadott általános szerződési feltétel egyoldalú szerződésmódosításra ad az alperes részére felhatalmazást. A kikötés a Korm. rendelet 2. § d) pontja alapján tisztességtelen és ellentétes a Ptk. 240. § (1) bekezdéssel is.

- Amennyiben a felek egyedi kölcsönszerződésének részévé válik a támadott általános szerződési feltétel, abban az esetben az adós maga is hozzájárult ahhoz, hogy adott esetben az alperes egyoldalúan módosítsa a szerződést. Mivel ez a módosítás közös megegyezéssel alapszik, és a feltételei is egyértelműen meghatározottak, tisztességtelennek a kikötés nem minősül. Az elsőfokú bíróság

helyesen állapította meg azt is, hogy a kikötés tartalmánál fogva nem hátrányos a fogyasztóra.

5.) IV/2. pont: „A hitelező a kölcsön folyósításáról a kölcsönbevevőt írásban értesíti. Az értesítés tartalmazza a folyósított kölcsön összegét, a folyósítás értéknapiját, valamint az egyes törlesztő részletek összegét, esedékességét. Az értesítés egyben számla is. Amennyiben a közölt adatok az egyedi kölcsönszerződésben foglaltaktól eltérnek, úgy a felek az értesítésben közölt feltételeket tekintik irányadónak függetlenül attól, hogy a kölcsönbevevő az egyedi kölcsönszerződés szerint fizetést teljesített.”

Az elsőfokú határozat értelmében az idézett feltétel széleskörű, egyoldalú szerződésmódosítási jogot enged a hitelező számára, ezért a felperes által felhozott okok miatt tisztességtelen.

Az alperes hangsúlyozta, hogy a IV/1. és IV/2. pontot csak együttesen lehet vizsgálni. A IV/2. pontban jelzett módosítás akkor következhet be, ha a IV/1. pont szerinti késedelem fennáll.

- Ha a IV/2. pont kifogásolt kikötése valóban csak a IV/1. pontban foglaltakkal egységesen volna értelmezhető, úgy a IV/2. pont szerinti kikötés valóban nem lenne tisztességtelen. Helyesen fejtette ki azonban az elsőfokú bíróság, hogy a feltételt a nyilatkozási elv szerint értelmezve, önállóan kezelve olyan széleskörű szerződésmódosítási jogot enged a hitelező számára, ami tisztességtelen.

A pénzügyi intézmény (hitelező) egyoldalú szerződésmódosítási lehetősége csak szűk körben meghatározott jogi feltételek mellett nem tisztességtelen. A szerződést a felek egybehangzó nyilatkozással kötik, a Ptk. szerződési szabályai szerint a létrejött szerződést is főszabály szerint csak közösen módosíthatják (Ptk. 240. § (1) bekezdés). A Ptk. túlnyomó részben diszpozitív (eltérést engedő) szabályokat tartalmaz, eltérő rendelkezés hiányában nincs jogi akadálya annak sem, hogy bármelyik fél előzetes hozzájárulását adja a szerződés jövőbeni módosításához. Ennek érvényességéhez azonban az szükséges, hogy a felek megállapodjanak abban, pontosan milyen körülmények megváltozása, milyen vonatkozásban, illetve mértékben szolgálhat a szerződésmódosítás alapjául anélkül, hogy a másik fél részéről újabb jognyilatkozatra lenne szükség.

A kifejtett elvekkel egyezően tartalmazza a Hpt. 210. § (3) bekezdése, hogy a kamatot, díjat és egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a szerződés ezt - külön pontban - a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi. Mivel a támadott feltétel ezt nem tartalmazza, hogy az alperes mikor, milyen körülmények esetén pontosan mely részben és milyen mértékben jogosult a szerződést módosítani, ezért a feltétel a Korm. rendelet 2. § d) pont 1. fordulata értelmében tisztességtelen.

6.) IV/7. pont: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció, és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy a kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap.”

Az elsőfokú bíróság e feltétellel kapcsolatban kifejtette, hogy vételi jogot a Ptk. 374. § (2) bekezdése értelmében legfeljebb 5 évre lehet kikötni, az ezzel ellentétes megállapodás semmis. Azon túl, hogy a Ptk. rendelkezésének kijátszását célozza,

tisztességtelen is az a kikötés, amely kötelezővé teszi a határozott időre kötött szerződés meghosszabbítását (Korm. r. 2. § c) pont).

Az alperes az opció biztosítéki szerepét hangsúlyozta és kitért arra, hogy a vételi jogra vonatkozó megállapodás az 5 év elteltével automatikusan nem hosszabbodik meg. A felek új opciós szerződést kötnek, amit a Ptk. nem tilt. A határozott időre kötött kölcsönszerződés időtartama változatlan marad, nem hosszabbodik meg, ezért a Korm. r. 2. § c) pontjában írt feltétel nem valósul meg. Utalt arra, hogy önmagában az 5 évnél hosszabb idejű opció nem jelenti a Ptk. sérelmét (az új Ptk. tervezet sem kívánja korlátozni a vételi jog időtartamát).

- Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a támadott kikötés a Ptk. 374. § (2) bekezdésének kógens rendelkezését megkerüli, mivel a hitelező egyoldalú hatalmasságot arra vonatkozóan kap, hogy egyoldalú felszólítással kötelezze - változatlan tartalommal - újabb opciós szerződés kötésére a kölcsönbevevőt. Az alperes hivatkozásával szemben nem az történik, hogy az adósnak a megszűnt biztosíték helyett új biztosítékot kell adnia, hanem ezzel a konstrukcióval az 5 évre szóló opciós szerződést a hitelező - a Ptk. rendelkezését megkerülve - „meghosszabbíttatja”.

Megjegyzi az ítélet tábla, hogy az új Ptk. javaslat ugyan nem tartalmaz határidőt az opcióval kapcsolatosan, viszont a biztosítéki célú opciót, valamint a további biztosítéki célú szerződéseket (adásvétel, engedményezés) speciálisan kívánja szabályozni. Az alperes által hivatkozott, a Bírósági Döntések Tára 2000. évi 264. szám alatt közzétett döntés a nyitott opció és az ún. zárt opció közötti megkülönböztetést fejti ki. A nyitott opció lényege, hogy a jogosult vételi jogával a teljes szerződéses időtartam alatt élhet, míg zárt opciónál csak az opciós szerződésben megjelölt időponttól kezdődően élhet vételi jogával. Az 5 évnél hosszabb ideig tartó szerződés esetében (mint például lízingszerződésnél) az opciós jogra vonatkozó kikötés valóban megfogalmazható jogszerűen ún. zárt opcióként oly módon, hogy a jogosult adott esetben csak a szerződés azonnali hatályú felmondásától számított meghatározott időn belül élhet a vételi joggal.

7.) IV/13. pont: „Amennyiben a kölcsönbevevő által befizetett, a hitelező számláján jóváírt összeg nem fedezi a hitelezővel szemben fennálló teljes lejárt tartozás összegét - beleértve azt az esetet is, ha a kölcsönbevevőnek több szerződése is van párhuzamosan a hitelezővel - úgy az elszámolás sorrendjét - beleértve az egyes szerződésekre történő elszámolás sorrendjét is - a hitelező jogosult meghatározni.”

A kereseti hivatkozásokat elfogadva az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ez a feltétel kizárólag a fogyasztó hátrányára szolgál, tisztességtelen, emellett kifejezetten sérti a Ptk. 290. § (1)-(3) bekezdés, Ptk. 293. rendelkezéseit.

Az alperes érvelése szerint a támadott feltétel a lejárt tartozás elszámolására ad lehetőséget, mely elszámolás a Ptk. diszpozitív szabályaitól eltérő is lehet.

- A kikötés minősítése során valójában nem annak van jelentősége, hogy sérti-e a Ptk. 290. §, illetve 293. § rendelkezéseit, hanem azt kellett értékelni, hogy a feltétel a Ptk. 209. § (1) bekezdésében megadott szempontok alapján tisztességtelennek minősül vagy sem. A Ptk. 290. § és 293. § rendelkezései - hasonlóan a Ptk. egyéb szerződési szabályaihoz - diszpozitívak, ezektől a felek eltérhetnek. A Ptk. 293. §-ában előírtaktól eltérő elszámolást rendelő kikötés nem semmis, ezt a bírói gyakorlat érvényesnek tekinti (Legfelsőbb Bíróság GK 66. számú állásfoglalás).

Egy adott szerződésen belül a befizetett összegnek a költségekre, kamatra, tőketartozásra való, a Ptk-tól eltérő elszámolása jogszerű lehet. Ugyanakkor ebből a szempontból több

szerződés összevont kezelése, a befizetések „szabad elszámolása” a különböző szerződéses tartozásokra tisztességtelen, mivel a fogyasztó alapvető érdekeit sérti, ha nem gyakorolhatja rendelkezési jogát, nem határozhatja meg szabadon, törlesztése melyik kölcsönszerződésre történik, azaz mely szerződés fennmaradását tartja fontosabbnak. A jogviszonyok elválasztásának, önállóságának elve nem érvényesül, ehelyett az adóst folyamatos bizonytalanságban tartva az alperes az adós több szerződését összevontan kezeli, és a befizetéseket önkényesen kezelve bármelyik szerződés tekintetében gyakorolhatja a felmondási jogát.

Az alperes fellebbezése ezen feltétel tekintetében részben eredményre vezetett. Egy adott szerződésen belül a befizetett összegnek a Ptk-tól eltérő sorrendben való elszámolása ugyan nem minősül tisztességtelen kikötésnek, a több szerződésre utaló részek azonban igen, ezért az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a részben megváltoztatta.

8.) IV/14. pont: „A kölcsönbevevő tudomásul veszi, hogy a hitelező a vonatkozó jogszabályok szerint köteles a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszer és Adatbankhoz csatlakozni, és a kölcsönbevevőről a jogszabályban előírt adatokat szolgáltatni, amelynek költségét a hitelező jogosult a kölcsönbevevőre áthárítani.”

Az elsőfokú bíróság elfogadta az alperes védekezését, mely szerint a szerződésszegés következményeként felmerülő költségek a szerződő partnerre átháríthatók.

A felperes a feltételt azért tartotta tisztességtelennek, mivel az alperes az ő érdekét szolgáló eljárás előre meg nem határozott összegű költségét háríthatja át az adósra, miközben a magánszemélyek hitelmulasztásával kapcsolatos adatok tárolása, szolgáltatása ingyenes. A törvényi szabályozásból (Atv. 157. §) sem következik, hogy a rendszer működésével kapcsolatos költségeket a pénzügyi intézmény ügyfelei viselik.

- A támadott kikötés a kölcsönbevevőről jogszabályban előírt adatok szolgáltatására vonatkozik azzal, hogy az adatszolgáltatás költségét a hitelező az adósra átháríthatja. A hatályos jogszabályok szerint a kikötésben tárgyalt adatszolgáltatás kizárólag adósi szerződésszegés esetén merül fel. Az a feltétel, mely szerint a szerződésszegéssel összefüggésben felmerülő többletköltségeit a hitelező az adósra átháríthatja, a hatályos jogszabályok tükrében nem tisztességtelen. Az elsőfokú bíróság jogi indokai ezzel a feltétellel összefüggésben is helytállóak.

9.) V/5. pont: „A kölcsönbevevő a hitelező felhívására köteles megfizetni azon megnövekedett költségeket, amelyek bármely jogszabály hatályba lépésével vagy módosulásával, illetve annak bírói vagy közigazgatási értelmezésében vagy alkalmazásában bekövetkezett változásokkal kapcsolatban merülnek fel.”

Az elsőfokú ítélet a feltételt érthetetlennek minősítette, olyannak, amely a szerződés értelmezésére az alperest egyoldalúan jogosítja, így az a Korm. r. 1. § (1) bekezdés a) pontja folytán tisztességtelen. Utalt arra is, hogy a hiteldíj megváltoztatása a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontjába ütközne.

Az alperes szerint e feltétel olyan költségeket szabályoz, amelyekkel a felek a szerződéskötéskor a legnagyobb körültekintéssel sem számolhattak. Ilyen költség eddig még nem merült fel, egyebekben, ha az adós a felhívásnak nem tenne eleget, az igény érvényesítése csak bírói úton lenne lehetséges. Az Üzletszabályzat

- Az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a részben az ítéletábra helyes indokai szerint hagyta helyben (Pp. 253. § (2) bekezdés, Pp. 254. § (3) bekezdés). Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a támadott kikötés annak a szerződési jogi alapját kívánja megteremteni, hogy az adós (fogyasztó) érdemben ne vitathassa a megemelkedett költségek jogszerűségét. A jogszabályi változások, vagy a jogalkalmazás eltérő jogértelmezése esetén az emiatt felmerülő többletköltségek valóban csak bírói úton (bírói szerződésmódosítás) érvényesíthetők, éppen az ettől eltérő jogi helyzet - amit a kikötés céloz - jogellenes.

A Hpt. 210. § (2) bekezdése szerint a pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben egyértelműen meg kell határozni a kamatot, díjat és minden egyéb költséget vagy feltételt, ide értve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit és a szerződést biztosító mellékkötelezettségek érvényesítésének módját, következményeit is. A pénzintézet tehát a kölcsönszerződésben a főszolgáltatással, a kölcsön nyújtásával összefüggésben felmerülő minden költséget feltüntet, ami azonban nem jelenti akadályát annak, hogy konkrét esetben - és nem általánosságban, egyoldalú hatalmasságként - a bizonyított, indokolt többletköltségeit a fogyasztóra áthárítsa.

10.) V/7. pont: „A kölcsönbevevő köteles a hitelező székhelyén és fióktelephelyén kifüggesztett Hirdetmény szerinti költségeket - azok felmerülése esetén - a hitelezőnek megtéríteni.”

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a feltétel azért tisztességtelen, mert a hitelezőnek lehetősége van a Hirdetményben már figyelembe vett kárátalány jellegű költségek mellett további költségek és eljárási díjak egyoldalú meghatározására, érvényesítésére. Ennek során az alperes a fogyasztót kétszeres költségtérítésre, túlzott mértékű pénzösszeg fizetésére kötelezheti (Korm. r. 2. § (j) pont).

Az alperes arra hivatkozott, hogy a Hpt. 203. § (3) bekezdés c) pontjának megfelelően tette közzé a Hirdetményben, a hiteldíjban nem kalkulálható költségeket az adósnak kell megfizetnie.

- A kölcsönszerződés megkötése előtt az adósnak - személyesen vagy hitelközvetítő megbízottja útján - lehetősége van arra, hogy az egyes pénzintézetek által ajánlott konstrukciók közül kiválassza azt, amelyik összességében számára a legkedvezőbb. Ennek során összevetheti egymással az ügyletkötéssel együttjárási költségeket tételesen feltüntető hirdetményeket is. Az alperessel való szerződéskötés során a perbeli Üzletszabályzatot és Hirdetményt vizsgálva az adós az V/7. pontot olyan, a Hirdetményre utaló szabálynak tekintheti, amely arra nézve ad tájékoztatást, hogy - tényleges felmerülésük esetén - a Hirdetmény szerinti költségeket kell megfizetnie. Azon felvetés megalapozottságát, hogy az alperes a kárátalány (kötér) jellegű költségen felül az adott konkrét esetben követeli-e a tényleges kárát is - amire a jogszabály nem ad lehetőséget - csak az érintett adós ellen indított konkrét perben, egyedileg lehet elbírálni. Önmagában a Hirdetményben a kikötések absztrakt módon való megfogalmazása nem tisztességtelen. Megjegyzi az ítéletábra, hogy az alperes által kötött kölcsönszerződésekben eredő jogvitákban eljáró bíróság már részletesen foglalkozott az alperes által elszámolható költségek természetével és viszonyával

- 14 -

(Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 4/2005. (XI.4.) számú kollégiumi véleménye III. és VI. pont).

Az V/7. pontba foglalt feltétel tekintetében az alperes fellebbezése a fentiek szerint megalapozottnak bizonyult.

11.) VI/11. pont: „Kölcsönbevevő tudomásul veszi, hogy amennyiben a gépjárművet - mint az opció tárgyát - nem adja át a hitelezőnek vagy a hitelező képviselőjének, hanem azzal továbbra is sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el és ellene a hitelező büntetőeljárását kezdeményez a Btk. 317. §-a alapján. A büntetőeljárás megindítása mellett a hitelező megindítja a szükséges polgári eljárást is, továbbá a gépjárművet a forgalomból kivonatja, amely eljárások költségei szintén a kölcsönbevevőt terhelik.”

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes félreérthető tájékoztatást ad a laikus fogyasztó számára, olyan kérdéseket érint a fogyasztó jogelismerése, melyekben a büntető hatóságnak, bíróságnak kell döntenie.

Az alperes értelmezése szerint a kikötés figyelemfelhívás, amely arra irányul, hogy szerződésszegés esetén peres eljárást kezdeményezhet, és amelynek további költségei lehetnek. A költségek viseléséről a bíróság dönt, ezzel a felek tisztában vannak.

- Az ítélet tábla már rámutatott arra, hogy a hitelező és az adós között magánjogi kapcsolat jön létre a kölcsönszerződéssel, ezért a szerződésekben a jogok és kötelezettségek meghatározása során a felek mellérendeltsége és egyenjogúsága elvének kell érvényesülnie. A hitelező nem hatóság, nem hoz határozatot, hanem az adóssal mellérendeltségi viszonyban áll. Az előbb megfogalmazottakkal szemben a Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint értelmezve a támadott feltételt, az olyan, mintha az alperes maga határozhatna abban a kérdésben, hogy szerződésszegés esetén büntetőjogi szempontból miként kell minősíteni az adós magatartását, és határozná a

bűncselekmény megvalósulása, közvetve akár a bűnösség kérdésében is. Köztudomású tény, hogy a felvetett kérdések a büntető bíróság hatáskörébe tartoznak, vagyis az adós olyan jog, tény tekintetében tesz elismerő, beismerő nyilatkozatot e kikötés értelmében, amelyek nem tartoznak a polgári jogi viszony keretei közé, attól idegenek és minden szempontból hátrányosak a fogyasztóra nézve. Nem kétséges az sem, hogy a polgári perben a költségek viseléséről a perbíróság határoz, mégis indokolatlan és hátrányos az a kikötés, amely szerint a fogyasztó előre úgy nyilatkozik, hogy az alperes szerződésszegésre alapított igényével kapcsolatos perben - nem téve különbséget annak eredménye között - minden költséget maga visel. A támadott kikötés az elsőfokú bíróság ítéletében szereplő helyes indokoknál fogva tisztességtelen, nincs elfogadható magyarázata, hogy a rendelkezések általános szerződési feltételek között szerepeljenek.

12.) VII/1. pont: „A kölcsönbevevő a gépjármű-felelősségbiztosítás alapján fizetendő kártérítést a hitelezőre engedményezi.”

Az elsőfokú bíróság a IX/2. pont rendelkezésével együtt értelmezve amiatt minősítette tisztességtelennek e feltételt, mivel olyan esetre is vonatkozik, amikor a szerződés nem szűnik meg, fennmarad. Az esedékes részletet a fogyasztó törleszti, miközben a tulajdonában álló jármű javítására fizetett kártérítés összegét az alperes elvonja. Káresemény hiányában a még létre sem jött követelés nem engedményezhető.

Pf.I.20.452/2007/3.szám

Az alperes azzal érvelt, hogy az engedményezés az elszámoláshoz kapcsolódik, így ha az adósnak nincs tartozása vele szemben, úgy hozzájut a biztosítási összeghez, a tartozást meghaladó összeget az alperes mindenképp visszafizeti.

- A kölcsönszerződés biztosítékként a hitelező és az adós között a gépjárműre opciós szerződés jön létre, így ha a biztosítéki vagyontárgyban keletkező kárt a

biztosító megtéríti, a kárösszeg a biztosítéki vagyontárgy helyébe lép, következésképpen - a kikötés szerint - ennek az engedményezése biztosítéki engedmény szerepet tölt be. Az opciós szerződés rendelkezése szerint opciós jogát a hitelező csak akkor gyakorolhatja, ha az adós a kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban valamely fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, továbbá, ha a kölcsönszerződést felmondja, és ennél fogva hátralékos követelése támad, vagyis adósi szerződésszegés esetén és a szerződés megszüntetése kapcsán. A támadott kikötés ezen utóbbi szűkítést nem tartalmazza. Az adós olyan esetben is engedményezi e feltétel szerint az őt, mint tulajdonost megillető kártérítési összeget, amikor a hitelezővel szemben nem áll fenn semmilyen tartozása. A kikötés ebben a megfogalmazásban az elsőfokú ítéletben kifejtett indokoknál fogva tisztességtelen.

Nem helytálló viszont az elsőfokú ítélet azon megállapítása, hogy a még létre sem jött követelés nem engedményezhető. A bírói gyakorlat szerint érvényesen engedményezhető a jövőben lejáráó és a feltételhez kötött követelés is. Csak olyan „jövőbeni követelést” nem lehet engedményezni, melynek keletkezése, létrejötte eleve bizonytalan. Más a helyzet a már megkötött szerződésekből eredő jövőbeli, meghatározott követelések esetén, amelyek engedményezhetők. Ezt fejtette ki a Legfelsőbb Bíróság két eltérő tényállás alapján hozott döntésében (Bírósági Határozatok 1986/7/380. számú, illetve 2004/10/410. számú jogesetek). Ha a jövőben keletkező követelés nem bizonytalan, a fizetési kötelezettség módját, az elszámolás rendjét a felek körülhatárolják, az adott szerződésből származó jövőbeni követelés engedményezése érvényes (Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.543/2003/6. számú határozat, Bírósági Döntések Tára 2002/10/158. számú jogeset).

13.) A VIII. fejezet, mely a szerződésszegés jogkövetkezményeit szabályozza, és a felmondás hatályosulásának napját nem tartalmazza.

Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felmondás hatályossá válásának időpontját jogszabály, a Ptk. 214. §-a határozza meg, az Üzletszabályzat ezzel nem ellentétes.

A felperes szerint ez azért hiányos, mert módot ad arra, hogy az alperes - a Ptk-tól eltérően - az adósra hátrányos időpontra végezze el az elszámolást, miként ez a gyakorlat konkrét ügyekben elő is fordult. Helyesen a Ptk. 214. § (1) bekezdése szerint nem lehet korábbi a felmondás hatályosulása, minthogy a felmondás a másik félhez megérkezett. Utalt arra is, hogy az Üzletszabályzat kifejezetten a felmondás napját jelöli meg az elszámolás napjaként (IX/3. pont).

- Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felmondás hatályossá válásának időpontját jogszabály, a Ptk. 214. § (1) bekezdése határozza meg. Ennek megfelelően a jognyilatkozat akkor válik hatályossá, ha az a másik félhez megérkezett. Ettől eltérő rendelkezést az Üzletszabályzat nem tartalmaz. A Ptk. 205. § (2) bekezdés utolsó fordulata értelmében nem kell megállapodnia a feleknek a szerződéskötés során olyan kérdésekben, amelyet jogszabály rendez. Egyebekben a

- 16 -

kikötés a jogszabálynak megfelel, ezért a Ptk. 209. § (5) bekezdése folytán nem támadható.

Amennyiben az alperes ennek ellenére a jogszabálytól eltérő gyakorlatot folytat, ez azt jelentheti, hogy konkrét ügyletek elszámolása során a Ptk. hivatkozott szabályát sérti meg. Ha így van, ez versenyhivatali eljárás kezdeményezésére adhat alapot, másfelől az egyes peres eljárásokban hivatkozhat az elszámolás szabálytalanságára a másik fél.

14.) VIII/1/m. pont: „Ha a kölcsönbevevőnek több szerződése is van párhuzamosan a hitelezővel vagy annak érdekeltségi körébe tartozó társasággal, és bármely szerződés szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesíti, akkor a hitelezőnek joga van a kölcsönbevevő többi szerződését is felmondani, és a felmondott szerződésekkel kapcsolatban beszámítási jogot gyakorolni.”

Az elsőfokú bíróság a feltételt nem tekintette tisztességtelennek, mivel az összhangban áll a Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pont rendelkezésével.

A felperes jogi álláspontja e feltétel kapcsán az volt, tisztességtelen a Korm. r. 1. § (1) bekezdés d) pontjában foglaltak szerint annak a szerződésnek a felmondása, amelyet a kötelezett teljesít. Az alperes indokolatlan, egyoldalú előnyöket biztosított magának azzal, hogy általa önkényesen meghatározott okból is felmondhatja a szabályszerűen teljesített szerződést.

- A Ptk. a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondási okait példálózó jelleggel sorolja fel, a Ptk. 525. § (1) és (2) bekezdésében megjelölt okok mellett a felek a szerződésben egyéb felmondási okot is nevesíthetnek. A VIII/1/d. pont (a kölcsönbevevő vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása), az 1/g. pont (a kölcsönbevevő hitelképtelensége), továbbá az 1/j. és 1/k. pontok (a kölcsönbevevő ellen felszámolási eljárás, csődeljárás, végelszámolási eljárás, végrehajtási eljárás megindítása) a Ptk-ban önállóan is nevesített felmondási okok, az Üzletszabályzat ezen kikötései a törvénnyel összhangban állnak. Az alperes

ezen felül további önálló felmondási okként nevesítette - az előzőektől függetlenül - azt az esetkört, amikor több kölcsönszerződés közül bármely szerződés szerinti fizetési kötelezettségét az adós bármilyen mértékben elmulasztja. Egy ilyen kikötés azt feltételezi, hogy nem következik be a kölcsönbevevő vagyoni helyzetének romlása, nem tanúsít az adós a fedezet elvonására irányuló magatartást (1/d. pont), nem vált hitelképtelenné (1/g. pont), nem indult ellene felszámolási-, végelszámolási-, csőd- illetve végrehajtási eljárás (1/j. és 1/k. pont), mégis az egyik szerződésben meghatározott fizetési kötelezettség késedelme miatt az alperes az összes további szerződését is - a szerződésszegés legsúlyosabb jogkövetkezményeként - azonnali hatállyal felmondhatja, függetlenül attól a körülménytől, hogy az adós a másik kötelemből fakadó kötelezettségeit egyébként szerződésszerűen teljesíti. A kikötés lényegében ugyanazon okoknál fogva tisztességtelen, mint a IV/13. pontban meghatározott feltétel, amely lehetőséget ad az alperes számára több szerződés önkényesen összevont kezelésére, a befizetések önkényes elszámolására, jelen támadott kikötés pedig bármely szerződés felmondására. A jogviszonyok elválasztásának elve e tekintetben sem érvényesül, hanem az alperes az adóst folyamatos bizonytalanságban tartva, több szerződést összevontan kezelve bármelyik szerződéssel kapcsolatban mutatkozó fizetési késedelemre alapítva az összes szerződést felmondhatja, amellyel valóban súlyosan megrendítheti az adós vagyoni helyzetét.

- 17 -

Pf.I.20.452/2007/3.szám

A VIII/1/m. pontba foglalt feltétel tekintetében a felperes fellebbezése a fentiek szerint megalapozottnak bizonyult.

15.) VIII/2. pont: „A kölcsönbevevő valamennyi esedékessé vált, meg nem fizetett tartozása után a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű késedelmi kamatot köteles fizetni a hitelezőnek.”

IX/1/c. pont: „A kölcsönbevevő az előtörlesztés értéknapijáig esedékessé vált fizetési kötelezettségein felül köteles teljesíteni az előtörlesztés értéknapiján fennálló tőke- és kamattartozást.”

IX/2/b. pont: „A kölcsönszerződés totál- illetve lopáskár esetén történő felmondásakor a kölcsönbevevő köteles megfizetni a kölcsönszerződés megszűnésének napján fennálló tőke- és kamattartozást.”

IX/3/a. pont: „A kölcsönszerződés szerződésszegés miatti felmondása esetén a felmondás napján fennálló tőke- és kamattartozás egy összegben esedékessé válik.”

IX/4/a. pont: „A kölcsönszerződés megszűnik az azt megelőző napon, amelyen a kölcsönbevevő elleni csőd vagy felszámolási eljárás iránt benyújtott kérelmet a bíróság érkeztette. Ennek következtében egy összegben esedékessé válik a kölcsönbevevő tőke- és kamattartozása. „

Az elsőfokú bíróság az előbbi feltételeket a Ptk. késedelmi kamat fizetésére vonatkozó szabályával összhangban állónak tekintette. A IX/4/a. ponttal kapcsolatos álláspontja szerint a támadott feltétel tisztességtelen, az alperes ezzel ugyanis kivonja a vagyont a végrehajtás, a csőd- és felszámolási eljárás köréből. A kikötés ellentétes a Vht. 165. §-ában, a Cstv. 4. § (1) bekezdés, 34. § (1) bekezdés, 38. § (4) bekezdés szabályával, ily módon semmis, mivel e jogszabályok megkerülésére irányul (Ptk. 200. § (2) bekezdés). A csőd- illetőleg felszámolási eljárás nem lehet ok arra, hogy a szerződést a felek közös megegyezéssel megszüntessék (BDT 2005. évi 1274. számú eset).

A felperes fellebbezésében kifejtette, hogy a lejárt késedelmi kamattartozás után késedelmi kamat nem érvényesíthető. Ebben a körben utalt a Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégium 5/2005. (XI.4.) számú kollégiumi véleményére. Az alperes a IX/4/a. pont tekintetében kiemelte, a Ptk. nem zárja ki, hogy a felek a szerződés megszűnését felfüggesztő feltételhez kössék. A bírói gyakorlatban hasonló tényállás mellett egymástól eltérő álláspontot tükröző ítéletek születtek, melyek nem adnak választ arra, hogy a kikötés milyen fogyasztói érdeket sért.

- A felperes nem a késedelmi kamat túlzott mértéke miatt támadta a kikötéseket, erre egyebekben nincs is törvényes lehetőség. A Ptk. 209. § (4) bekezdése értelmében ugyanis a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre. Az alperes által nyújtott szolgáltatással szemben álló ellenszolgáltatás (tőke + kamat) mértéke a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján nem támadható.

A felperes azt sérelmezte, hogy a támadott kikötések alkalmazása során az alperes az adós valamennyi címen lejárt tartozása, így a lejárt késedelmi kamat tartozása után is késedelmi kamatot érvényesíthet, amelyre azonban nincs jogszabályi lehetősége. A VIII/2. pont önmagában kizárólag az esedékessé vált, meg nem fizetett tartozás utáni kamat mértékének megállapításáról rendelkezik, így a kikötés a

- 18 -

Ptk. 209. § (4) bekezdése értelmében nem támadható, tisztességtelennek nem minősül (Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 4/2005. (XI.4.) számú kollégiumi véleménye VII. pont).

A IX/1/c. pont, valamint a IX/2/b. pont szerinti kikötések sem kifogásolhatók, mivel mindössze azt rögzítik, hogy az adós a tőketartozás mellett az ahhoz kapcsolódó kamattartozást is köteles kiegyenlíteni.

A IX/3/a. és IX/4/a. pontban szabályozott kikötések szerint viszont „egy összegben esedékessé válik a felmondás napján fennálló tőke- és kamattartozás”, amelyből az is következik, hogy az addigi késedelmi kamat címén keletkezett tartozás is egy összegben esedékessé válik és a VIII/2. pont szerint rögzített mértékű késedelmi kamat fizetése alá esik.

A késedelmi kamat tőkésítése, a késedelmi kamatra kamatos kamat számítása már valóban tisztességtelen. A késedelmi kamatfizetési kötelezettség ugyanis azzal veszi kezdetét, hogy a főkövetelés esedékessé vált, a kamat pedig ezután, az időtől függő növekvő mértékben, folyamatosan válik esedékessé. A késedelmi kamat esedékessége nem azonos a főkövetelés esedékességével: a tőketartozás meghatározott időpontban válhat esedékessé - ez a kamatfizetési kötelezettség kezdete - a késedelmi kamat ettől kezdődően folyamatosan, naponta válik esedékessé mindaddig, amíg a kötelezett tartozását maradéktalanul ki nem egyenlíti. A késedelmi kamatot ennél fogva csak a kifizetés ténye „tőkésíti”, a kifizetést megelőzően a késedelmi kamat „időszakonkénti tőkésítésének” nincs helye. Ha a jogosult a késedelmi kamatot fizetés előtt tőkésíthetné, és ezután ugyancsak késedelmi kamatot követelhetne, ez azt jelentené, hogy tetszőlegesen lerövidített időtartamra az idő múlásával folyamatosan esedékes és növekvő kamatot folyamatosan tőkésíthetné, így a folyamatosan kumulálódó követelése végtelen nagyságrendűekké válhatnának.

A Legfelsőbb Bíróság a GK 66. számú állásfoglalás II. pontjában - kifejezetten gazdálkodó szervezetek egymás közötti viszonyában, a még korábban hatályos jogszabályi rendelkezések alapján - olyan megállapítást is tett, hogy az önállóan érvényesített késedelmi kamatkövetelés után a tőke kifizetésének időpontjától kezdve külön késedelmi kamat jár. A Ptk. 293. §-ában foglalt főszabály szerint, ha a kötelezett teljesít (fizet), a fizetett összeget először a késedelmi kamatra, és csak ezt követően a főkövetelésre kell elszámolni. Ha tehát a fizetett összeg a késedelmi kamatot és tőkét nem fedezi, a fennmaradó tartozás tőketartozás lesz, amely után természetesen késedelmi kamatfizetési kötelezettség marad fenn. A Ptk. rendelkezése diszpozitív, attól a jogosult egyoldalúan, vagy a felek közösen eltérhetnek. Valójában a kollégiumi állásfoglalás ezzel az esettel foglalkozik: ha a jogosult - a főszabálytól eltérően - a fizetett összeget először a főkövetelésre számolja el és a fennmaradó, fizetett összeg a késedelmi kamatot (teljes egészében) nem fedezi, az így fennmaradt késedelmi kamat után további késedelmi kamat számítható. Az állásfoglalás lényegében azt tartalmazza, hogy a Ptk. 293. §-a szerint tartalmilag ugyanúgy kell elszámolni akkor is, ha a fizetett összeget először a kamatra, vagy először a tőketartozásra számolják el, a késedelmi kamattartozást azonban csak a kifizetés tőkésíti. A kifejtettek szerint a GK 66. számú állásfoglalásban tett megállapítások sem adnak alapot a késedelmi kamat tőkésítésére, kamatos kamat kikötésére, a lejárt késedelmi kamat után további késedelmi kamat számítására.

Pf.I.20.452/2007/3.szám

A IX/3/a., valamint a IX/4/a. pontba foglalt feltétel tekintetében a felperes fellebbezése részben bizonyult megalapozottnak, a kikötések azon része tisztességtelen, melynek értelmében az alperes késedelmi kamatot számíthat fel az egy összegben esedékessé vált lejárt késedelmi kamattartozás után is.

A IX/4/a. pont a kölcsönszerződés megszűnését jövőbeli bizonytalan esemény, mint feltétel - csőd- és felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtása - bekövetkeztéhez köti.

Egy olyan jövőbeli esemény, amely még be sem következett, nem szüntetheti meg visszamenőlegesen a bekövetkezte előtti napon a szerződést, az ilyen jogellenes feltétel a Ptk. 228. § (3) bekezdése értelmében semmis (Bíróági Döntések Tára 2005/11/31. sz., illetve 2005/1274. sz. jogeset). A feltétel legkorábban a bekövetkezésének időpontjában lehet hatással bármilyen jogviszonyra, a kölcsönszerződés megszűnése legfeljebb a csőd- és felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtásának napjához köthető. Helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a Cstv. kötelező kielégítési sorrendre vonatkozó szabályainak megkerülésére alkalmas kikötés egyébként is tisztességtelen, semmis. A csődeljárás iránti kérelem benyújtása továbbá a felektől független jövőbeni bizonytalan eseményként nem kezelhető, a csődeljárás iránti kérelmet ugyanis kizárólag maga az adós gazdálkodó szervezet terjesztheti elő. A felszámolás iránti kérelem benyújtása pedig nem jelent egyebet, csupán azt, hogy egy hitelező állítja, a Cstv. 27. § (2) bekezdésében írt feltételek megvalósulása folytán az adós fizetéseképtelen. A felszámolás elrendelése viszont a bíróság hatáskörébe tartozik, a kérelem előterjesztése nem azonosítható az adós fizetéseképtelenségével, hitelképtelenségével sem.

16.) X/1. pont: „Amennyiben a hitelező az opciós jogát gyakorolja, jogosult az opciós vételárba a kölcsönbevevővel szemben az elszámolás értéknapján fennálló követeléseit beszámítani.”

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a feltétel nem tisztességtelen, a beszámítás lehetőségéről a Ptk-val összhangban rendelkezik.

A felperes szerint a jóhiszeműség követelményét sérti az az egyoldalú jogosultság, hogy az alperes az opciós vételárat beszámítással teljesítheti. Véleménye szerint a vételi jogra vonatkozó megállapodásnak általános szerződési feltételként való alkalmazása egyébként is jogszabálysértő, mivel valójában nem létezik a felek által szabályszerűen aláírt opciós szerződés. Kérte a támadott kikötés X/2. pontban foglaltakkal való összevetését.

- A Ptk. 296. §-ban foglaltak értelmében a kötelezett a jogosulthoz intézett nyilatkozattal tartozásába beszámíthatja, a beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek. A támadott kikötés a felhívott jogszabály előírásának megfelelően határozza meg a beszámítás feltételeit, így a kikötés a Ptk. 209. § (5) bekezdése értelmében nem minősülhet tisztességtelennek.

A felperes azon érvelése, mely szerint egyedi opciós szerződés aláírása hiányában a hitelező és az adós között nem is jön létre érvényes opciós szerződés, jelen megtámadási perben nem bírhat jelentőséggel. Konkrét ügyben lehet csak eldönteni, hogy a biztosítéki célú opciós szerződés a felek között - az alaki követelmények szempontjából - érvényesen létrejött vagy sem (Ptk. 375. § (1) bekezdés 2. fordulat, Legfelsőbb Bíróság XXV. PED). Amennyiben a felek érvényes opciós szerződést

- 20 -

kötöttek, úgy a X/1. pontban szereplő kikötés irányadó, enélkül pedig opciós vételár hiányában a beszámítás feltételei nem állnak fenn, a X/1. pont beszámításra vonatkozó szabálya nem hatályosulhat.

17.) X/6/b. pont: „Amennyiben a hitelező a gépjárművet az opciós vételárnál alacsonyabb áron értékesíti, úgy a különbözet megfizetésére a kölcsönbevevő a hitelezővel szemben kötelezettséget vállal, így az a fennálló tartozását növeli.”

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az opciós vételár, valamint a ténylegesen elért piaci ár közötti különbözet fogyasztóra terhelése nem tisztességtelen.

A felperes viszont tisztességtelennek tartotta, hogy az alperes az opciós vételárat csak az újraértékesítéskor számolja el az adós javára, ugyanakkor késedelmi kamatfizetés terheli a

teljes tartozás után. Ha az alperes él az opciós jogával, nincs jelentősége annak, hogy mikor és milyen áron értékesíti a gépjárművet. A kamatfizetés kezdő időpontját az alperes tetszőleges értelmezése alapján határozza meg a fogyasztó hátrányára.

- A támadott kikötés a X/6/a. ponttal egybevetve a fogyasztóra nem hátrányos. Az alperes, ha a gépjármű értékesítése során az opciós vételárnál magasabb összegű eladási árat ér el, a többletet elszámolja a fogyasztó javára, indokolt a másik oldalról, hogy az opciós vételárnál alacsonyabb, de ugyanakkor reális, valós forgalmi értéknek megfelelő eladási ár különbözet - amely a biztosítékból nem térül meg - az adóst terhelje. A fogyasztót az elszámolás során egyéb ok miatt sem érheti hátrány, a Csongrád Megyei Bíróság már felhívott kollégiumi véleményében ugyanis rögzítette, az alperest terheli a bizonyítási kötelezettség arra nézve, hogy az opciós vételárnál alacsonyabb áron történő értékesítés valóban a reális forgalmi értéken történt (kollégiumi vélemény VIII. pont).

A felperes az opciós vételár elszámolásának időpontját is kifogásolta, a támadott kikötésből azonban okfejtése nem következik, mivel a feltétel csak a különbözeti összeg elszámolására vonatkozik, jogszerűen. Az opciós vételár elszámolásának időpontjával kapcsolatos esetleges kifogásokat az egyedi konkrét perben hozhatja fel az adós. Mivel az esetleges sérelmes elszámolás (vagy ilyen gyakorlat) nem az Üzletszabályzat kikötésén alapszik, ezért ebben a részében a felperes megtámadási keresete alaptalan.

18.) XII/1. pont: „A hitelező jogosult az Üzletszabályzat módosítására. Az Üzletszabályzat módosítását annak hatályba lépése előtt legalább 15 nappal korábban ajánlott levélben megküldi a kölcsönbevevőnek. Amennyiben a kölcsönbevevő a fenti határidőn belül írásban nem nyilatkozik, az Üzletszabályzat módosítását a hitelező a kölcsönbevevő által elfogadottnak tekintheti. Az Üzletszabályzat módosítása a hatályba lépésétől kezdve vonatkozik a még le nem járt kölcsönszerződésekre.”

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a pénzügyi intézet a kölcsönszerződés részévé tett Üzletszabályzatának módosítására kizárólag akkor jogosult, ha ezt a kölcsönszerződésben a felek a Hpt. 210. § (3) és (4) bekezdésében foglaltakat betartva közösen kikötötték. Arra nincs mód, hogy az alperes a teljes Üzletszabályzatát egyoldalúan módosítsa, holott a feltétel erre jogosítja. A kikötés ellentétes a GK 37. számú állásfoglalás V. pontjával is. Utalt arra, nem az a fontos, hogy az alperes milyen gyakorlatot folytat, hanem az, hogy az általános szerződési feltétel számára elvben mit tesz lehetővé.

Pf.I.20.452/2007/3.szám

Az alperes a követett gyakorlatát ismertette, azaz mindig a szerződéskötéskor irányadó Üzletszabályzat rendelkezéseit veszi figyelembe, a későbbi módosítások a korábbi szerződésekre nem hatnak ki.

- A IV/2. pontban szereplő kikötéssel kapcsolatban a szerződés egyoldalú módosítását érintően kifejtettek jelen feltétel során is irányadók. A Ptk. szerződési szabályai szerint a létrejött szerződést a felek főszabály szerint csak közösen módosíthatják, a szerződés egyoldalú módosítása rendkívüli és kivételes esetben történhet meg a másik felet védő garanciális szabályok maradéktalan betartása mellett. A Hpt. 210. § (3) bekezdés értelmében a kamatot, díjat vagy egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha szerződés ezt - külön pontban - a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére

egyértelműen lehetővé teszi. A (4) bekezdés szerint az üzletszabályzat kamatot, díjat vagy egyéb feltételeket érintő - az ügyfél számára kedvezőtlen - módosításait a módosítás hatályba lépését 15 nappal megelőzően, hirdetményben közzé kell tenni, elektronikus kereskedelmi szolgáltatás nyújtása esetén az ügyfelek számára folyamatosan és könnyen hozzáférhető módon, elektronikus úton is elérhetővé kell tenni.

A Hpt. 210. § (3) és (4) bekezdése az Üzletszabályzat általános, bármely kikötésre kiterjedő módosítására nem jogosítja fel a hitelezőt, nem tartalmaznak a Ptk. 240. § (1) bekezdése helyébe lépő különös rendelkezéseket. A Hpt. szigorúan behatárolt körben, kizárólag a „kamatt, díj, egyéb szerződési feltétel” egyoldalú módosítására ad speciális felhatalmazást a hitelező számára, de ezt is csak akkor, ha az erre vonatkozó feltételeket a „szerződés külön pontban” egyértelműen részletezi.

A törvényi rendelkezés értelme helyesen az, hogy maga az Üzletszabályzat - bár a kölcsönszerződés részévé válik - nem rendelkezhet az egyoldalú szerződésmódosításról, hanem magának a kölcsönszerződésnek kell külön pontban részleteznie az egyoldalú módosítás feltételeit, a Hpt. által behatárolt tárgykörben. Mivel a támadott kikötés mindenféle korlátozás nélküli módosítási jogot ad az alperes részére, ellentétes a Hpt. rendelkezésével, a fogyasztóra indokolatlanul hátrányos, ezért tisztességtelen.

19.) XIII/1. pont: „A kölcsönbevevő köteles a gazdálkodására (vagyon helyzetére, likviditására, adósságának mértékére, lejáratára, követelésállományára, stb.) vagy szervezetében bekövetkező változásaira vonatkozó adatokról, tényekről, azok bekövetkeztétől számított 5 napon belül a hitelezőt írásban tájékoztatni.”

Az elsőfokú bíróság a támadott feltétel érvénytelenségét megállapította, figyelemmel arra, hogy nem felel meg az Atv. 5. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott arányosság és célhoz kötöttség elvének. Indokolatlan ilyen mennyiségű adat folyamatos közlésére kötelezni a fogyasztót. Az adatszolgáltatás nem önkéntes, sérti a külön jogszabályon túl a polgári jogi egyenlőség és mellérendeltség követelményét is, az adósra nézve hátrányos egyoldalú kötelezettséget jelent. Amennyiben a fogyasztó e kötelezettségét nem teljesíti, a VIII/1/d. pont értelmében az alperes azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést. A felek közötti szerződés nem felel meg az Atv. 3. § (7) bekezdésében írt követelményeknek sem, nem tartalmazza a személyes adat kezelése szempontjából releváns információkat.

- 22 -

Az alperes mindvégig arra hivatkozott, hogy a PSZÁF által kiadott mintaszabályzatnak megfelelően szövegezte meg ebben a részében az Üzletszabályzatot, mely a pénzmoss megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény előírásainak megfelel. Vitatta azt az elsőfokú megállapítást, mely szerint a támadott kikötés magánszemélyekre is vonatkozna, a gazdálkodásra vonatkozó adatok közlése ugyanis csak a gazdálkodó szervezeteket érinti.

- Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a támadott kikötés indokolatlanul széles, parttalan adatközlési kötelezettséget ír elő, amikor a fél köteles a gazdálkodására vagy szervezetében bekövetkező bármely változásra vonatkozó adatokról, tényekről 5 napon belül írásban tájékoztatni a hitelezőt. Ezzel szemben az alperes által hivatkozott külön törvény előírásaira is figyelemmel az Üzletszabályzatban azt kell rögzíteni, hogy a hitelező milyen konkrét adatokban való változás bejelentését igényli. Ennek során figyelemmel kell lennie a külön törvényi rendelkezések korlátaira is, amelyek az adós személyes adatainak védelmét hivatottak biztosítani (Atv.). A pénzmoss megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény előírásainak úgy kell érvényt szerezni, hogy ezáltal

senki nem köteles önmagát - a szerződési feltételek szerint - feljelenteni, a pénzügyi intézmény ne tűnjön föl nyomozó hatóságként, ne keltsen általános bizalmatlanságot, hanem a törvényi korlátok között tegyen eleget a rá háruló megelőzési kötelezettségének. Mindez nem jelentheti a vele magánjogi jogviszonyban álló adósok általánosságban megfogalmazott mindenféle adatának korlátlan kezelését.

20.) Adásvételi szerződési blanketta 4. pont: „A jelen adásvételi szerződés a felek által történő aláírással létrejön, hatályba lépésének időpontja pedig az azt megelőző nap, mikor a kölcsönbevevővel szemben olyan jogerős bírósági vagy egyéb határozatot hoznak, vagy okiratot végrehajtási záradékkal látnak el, amely alapján ellene végrehajtás kezdeményezhető, illetve az azt megelőző nap, hogy a jogszabály által erre feljogosított szervek a kölcsönbevevő ellen közvetlen végrehajtást indítanak vagy - gazdálkodó szervezetek esetén - az azt megelőző nap, amikor a kölcsönbevevő elleni csőd vagy felszámolási eljárás iránt benyújtott kérelmet a bíróság érkeztette.”

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a kikötés nem tekinthető a Ptk. 228. § (1) bekezdése szerinti felfüggesztő feltételnek, hiszen az egyik szerződést kötő fél akaratlagos magatartása nem minősül bizonytalan jövőbeni eseménynek, a kikötés érvénytelen.

Alperes vitatta, hogy a felsorolt esetek mindegyike valamelyik fél akaratlagos magatartásának következményeként előálló esemény lenne, a megnevezett eljárásokat ugyanis a jogosultak, végrehajtást kérők kezdeményezik.

- A már idézett Ptk. 205/A § (3) bekezdésében foglaltak szerint az alperes által előre kidolgozott szerződési feltételeket tartalmazó adásvételi szerződés is általános szerződési feltételeknek minősül, az abban szereplő kikötés a Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt szempontok alapján megtámadható. Tartalmilag a kikötés ugyanazon okoknál fogva tisztességtelen, mint a IX/4/a. pontban szereplő feltétel. Kizárt ugyanis, hogy a jogügylet egy még meg nem történt esemény vagy feltétel bekövetkezte előtti napon lépjen hatályba (Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Pf.20.611/2005/4. számú ítélet, közzétéve a BDT 2005/11. számában). Megjegyzi az ítéltábla, más végrehajtási igényperben a bíróság úgy foglalt állást, hogy a

- 23 -

Pf.I.20.452/2007/3.szám

lefoglalt vagyontárgy tulajdonjogának átruházását célzó - jelen perben támadott feltétellel kötött - szerződés nem hatályosulhat, a végrehajtást nem akadályozhatja meg (Legfelsőbb Bíróság 2005/2/1319. számú Elvi Bírósági Határozat).

III. Az eredményes közérdekű megtámadással érintett kikötések érvénytelenségének jogkövetkezményeit illetően a felperes fellebbezése részben alapos.

Megalapozottan hivatkozott a felperes fellebbezésében arra, hogy a tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a Ptk. módosításáról szóló rendelkezések hatályba lépése előtt, a korábbi rendelkezések szerint kötöttek, és amelyeket a megtámadásig már teljesítettek (Ptk. módosítás előtti 209. § (3) bekezdés 2. fordulat). Ezzel a rendelkezéssel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét kiegészítette.

A Ptké. II. 5/B § (1) bekezdésében foglaltak alapján alkalmazott jogkövetkezmények tekintetében az elsőfokú ítéletet az ítéltábla részben megváltoztatta, mivel az alperes pénzügyi szolgáltató tevékenységét alapvetően Csongrád megyében fejti ki, az érintett fogyasztói kör tájékoztatása szempontjából elegendő, ha az alperes a „Közlemény” szövegét a Délmagyarország című napilapban teszi közzé. Indokolt viszont az interneten

történő közzététel azzal az eltéréssel, hogy az elektronikus információs közzétételi kötelezettség a teljes - indokolást is tartalmazó - másodfokú határozatra vonatkozik. A saját honlapon való közzétételi kötelezettség - a felperes indokolt kérelmének megfelelően - mindaddig fennáll, amíg az alperes a tisztességtelen, érvénytelen kikötések nélkül Üzletszabályzatát közzé nem teszi. Az új - a hatályos törvényi szabályokhoz igazodó - Üzletszabályzat közzétételével megszűnik a tisztességtelen kikötések alkalmazásának elvi lehetősége is.

A fentiek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperes HIT/2005.06.01. Üzletszabályzatának I/26. és V/7. pontjai érvénytelenségének megállapítására irányuló rendelkezést mellőzte, ugyanakkor megállapította, hogy az elsőfokú ítéletben foglaltakon felül érvénytelen az alperes Üzletszabályzatának VIII/1/m. pontja, valamint a IV/13., a IX/3/a. és a IX/4/a. pontok rendelkező részben pontosan meghatározott kikötései. Egyebekben az ítéletábra az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban a felek pernyertessége, pervesztessége közel azonos, ezért az ítéletábra az alperest kötelezte a két fél által le nem rótt fellebbezési eljárási illeték 50 %-ának állam javára történő megfizetésére (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés, 15. § (1) és (3) bekezdés, az ezt meghaladóan le nem rótt fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad (Pp. 78. § (3) bekezdés, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §).

Szeged, 2008. január hó 18. napján

Dr. Kemenes István sk.
a tanács elnöke

Dr. Mányoki Zsolt sk.
előadó bíró

Szűts Károlyné dr.sk.
táblabíró